

**Ochrona danych osobowych
w sprawach cywilnych.
Przewód sądowy, uczestnicy
postępowania, roszczenia,
dowody**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Przedmowa

Podjęta w monografii problematyka nie była dotychczas w literaturze naukowej przedmiotem pogłębionej refleksji ani w ujęciu przydatnym dla praktyki prawniczej, ani w ujęciu dogmatyki nauk prawnych. Niniejsza praca stanowi próbę syntetycznego ujęcia zagadnień związanych z przetwarzaniem danych osobowych przez sądy w postępowaniach w sprawach cywilnych zarówno w aspekcie problemów praktycznych, jakie pojawiają się po stronie uczestników postępowania oraz organów wymiaru sprawiedliwości, a także w aspekcie teoretycznym obejmującym analizę treści przepisów oraz sposób dokonywania wykładni tych regulacji, które normują dopuszczalność przetwarzania danych osobowych, w szczególności ich gromadzenie, wykorzystanie, przechowywanie i usuwanie. Monografia obejmuje zarówno zagadnienia dotyczące klasyfikowania danych przez sądy jako administratorów danych osobowych, jak i dotyczące sposobu przetwarzania danych w toku czynności podejmowanych przez organ procesowy oraz uczestników postępowania, w tym danych osobowych stron, biegłych, świadków i innych osób uczestniczących w procesie.

Celem pracy było z jednej strony ustalenie, w jaki sposób sądy jako administratorzy przetwarzają dane osobowe uczestników postępowań sądowych, a w konsekwencji, w jakim stopniu i w jaki sposób zasady te odpowiadają bądź różnią się od zagwarantowanego w RODO¹ standardu, a nadto – z drugiej strony – celem analizy było ustalenie przesłanek i określenie metody klasyfikowania przez sądy danych osobowych do grupy danych orzeczniczych i grupy danych nieorzeczniczych. Klasyfikacja ta wydaje się szczególnie istotna z tego powodu, że pozwala ustalić zarówno zakres ochrony przysługującej podmiotom danych, jak i metody ochrony, a także prawidłowo wskazać administratora danych i organ nadzorczy sprawujący kontrolę nad prawidłowością przetwarzania.

W maju 2021 r. upływają trzy lata od dnia wejścia w życie i stosowania przepisów RODO, a w lutym 2021 r. mijają dwa lata od dnia, w którym krajowy ustawodawca, realizując obowiązek wynikający z RODO, dokonał zmian w treści 167 ustaw krajowych² w celu zapewnienia standardu ochrony danych osobowych zagwarantowanego

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych – dalej jako RODO).

² Ustawa z 21.2.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego prze-

w RODO. Zmiany te objęły w szczególności Prawo o ustroju sądów powszechnych³ i były ukierunkowane na ograniczenie stosowania przepisów RODO w odniesieniu do danych osobowych przetwarzanych na cele postępowań sądowych. Krajowy ustawodawca słusznie przyjął, że wprowadzone ograniczenia w odniesieniu do postępowania sądowego i funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości są niezbędne, albowiem celem tych ograniczeń jest zapewnienie możliwości sprawnego prowadzenia postępowania sądowego oraz możliwości dochodzenia przed sądem przez strony ochrony swoich praw. Dane osobowe zawarte w aktach sądowych, jak wskazywał ustawodawca, są przetwarzane, co do zasady, tylko na potrzeby postępowań sądowych i tylko w takim zakresie wykorzystywane. Ograniczenie stosowania RODO na gruncie postępowań sądowych uzasadniono tym, że prawo procesowe w sposób wyczerpujący reguluje kwestie dostępu do akt, gwarantując w art. 9 KPC jawność rozprawy przed sądem i określając przypadki wyłączenia tej jawności⁴. Okres, jaki upłynął od czasu wdrożenia RODO wydaje się wystarczający, by poddać weryfikacji mechanizmy ochrony danych osobowych w postępowaniach cywilnych.

W pracy przyjęto założenie, które w toku badań okazało się prawdziwe, że zakwalifikowanie danych do grupy danych orzeczniczych albo danych nieorzeczniczych, następuje na podstawie ustalenia i wskazania celu przetwarzania danych. Przyjęto także, że niekiedy te same dane osobowe (dane dotyczące tych samych osób) mogą mieć zarówno orzeczniczy, jak i nieorzeczniczy charakter. Określenie celu przetwarzania determinować będzie jednak zawsze sposób ustalenia, kto jest administratorem danych (prezes sądu czy sąd), a w dalszej kolejności będzie rozstrzygać o dopuszczalności zastosowania środków ochrony poprzez dokonanie wyboru pomiędzy skargą na działania administratora składaną do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych a powództwem o ochronę danych osobowych. Powątpiewać zarazem należy, na co słusznie wskazała Krajowa Rada Sądownictwa w toku prac nad ustawą zapewniającą stosowanie RODO, by prezesi sądów byli organami, którzy mogą skutecznie sprawować nadzór nad czynnościami przetwarzania danych orzeczniczych.

Monografia, w zamyśle Autorki, ma posiadać walor praktyczny. Chodziło zatem o taką konstrukcję i podział treści, które eksponować będą najbardziej istotne dla praktyki zagadnienia związane z ochroną danych osobowych. Sądy przetwarzają bowiem nie tylko dane stron i wskazanych przez strony świadków, ale także osób dokonujących na zlecenie sądu czynności niezbędnych dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności dane biegłych i innych specjalistów, kuratorów, a także funkcjonariuszy

pływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. z 2019 r. poz. 730).

³ Ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.).

⁴ Uzasadnienie do ustawy zapewniającej stosowanie RODO, Druk Sejmowy Nr 3050, Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia 2016/679, <http://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050>.

szy publicznych działających w imieniu organów bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także osób dokonujących doręczenia korespondencji i innych czynności na polecenie organu procesowego. Sądy przetwarzają ponadto dane osób zatrudnionych do obsługi postępowań, które dokonują czynności administracyjnych i uzyskują dostęp do akt spraw cywilnych. Dostęp sądu do danych osobowych i możliwość przetwarzania danych stanowi przesłankę warunkującą dopuszczalność wszczęcia i prowadzenia postępowania.

Ograniczenia dotyczące objętości monografii, wynikające z wymogów wydawniczych, wpłynęły, co wydaje się pozytywne, na syntetyczne ujęcie zagadnień, ale jednocześnie, czego Autorka ma świadomość, pozbawiły niektóre zagadnienia i instytucje prawne pogłębionej analizy, która pozwoliłaby w sposób wyczerpujący wskazać i omówić związane z nimi problemy dotyczące przetwarzania danych osobowych. Każde niemal z powołanych w treści podrozdziałów, jako tytułowe, zagadnienie może – w ocenie Autorki – zasługiwać na odrębne, szczegółowe omówienie. Przygotowanie monografii wiązało się zatem z rozstrzygnięciem ciągle występującego dylematu, tj. czy kosztem innych zagadnień należy szczegółowo analizować konkretne, ważne z punktu widzenia teorii i praktyki stosowania prawa instytucje, czy też poprzestając jedynie na sygnalizowaniu wątpliwości, należy zdecydować się na ujęcie przekrojowe. Ostatecznie, czego dowodem jest podział treści, zdecydowano się na drugie rozwiązanie przy całej świadomości i pełnym przekonaniu, że tematyka niniejsza stanie się w przyszłości przedmiotem szerszych opracowań.

Zagadnienia szczegółowe, które zostały podjęte w pracy zmierzały, w istocie, do wytyczenia granic jawności postępowania (art. 9 KPC) przez przyzmat zasad dostępu do danych osobowych oraz sposobu ich przetwarzania przez sądy. Analizowano zatem zakres jawności wewnętrznej i jawności zewnętrznej postępowania cywilnego, próbując dookreślić granice między nimi, a także prawa i obowiązki uczestników postępowania cywilnego. Monografia jest złożona z trzech części, przy czym pierwsza część zawiera ustalenia dotyczące zasad rozstrzygania o rodzaju przetwarzanych przez sądy danych oraz zasadach i środkach ich ochrony; druga część dotyczy czynności podejmowanych przez sąd, związanych z przetwarzaniem danych, ich zakresu, terminów i treści; a część trzecia zawiera ustalenie sytuacji, w jakiej znajdują się uczestnicy postępowań ze względu na przysługujące im prawa i ciężące na nich obowiązki dotyczące przetwarzania danych osobowych.

Przeprowadzone badania literatury i orzecznictwa pozwoliły dojść do wniosku, że o zakresie przetwarzanych przez sąd danych osobowych decydują, co do zasady, strony postępowania. Definicja terminu „dane osobowe” nakazuje bowiem przyjąć, że ujawniane w toku postępowania informacje, nawet jeśli nie zawierają imienia i nazwiska osoby, której dotyczą, stanowią dane osobowe a ich ujawnienie i wprowadzenie do sprawy nie wynika z woli organu procesowego, lecz z woli stron. Pojawia się zarazem szereg związanych z tym ustaleniem kwestii dodatkowych, w tym dotyczących usuwania danych osobowych nieprzydatnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a zatem takich, których przetwarzanie nie może być motywowane celami sprawowania wymiaru

sprawiedliwości. Wątpliwości budzi także zakres dostępu do danych uzyskiwany w ramach jawności zewnętrznej, w szczególności w odniesieniu do danych sensytywnych (np. ujawnianych przez świadków) oraz dalsze przetwarzanie tych danych, jeśli jest dokonywane przez osoby trzecie. Problemy praktyczne dotyczą także przetwarzania danych osobowych osób, które nie są uczestnikami postępowania, a także danych osobowych biegłych i świadków wówczas, gdy są przetwarzane w innych celach niż rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy.

Monografia porządkuje problematykę przetwarzania danych osobowych przez sądy w sprawach cywilnych sygnalizując potrzebę uwzględniania interesu podmiotów danych osobowych na każdym etapie postępowania. Publikacja wypełnia istniejącą na rynku wydawniczym lukę, bowiem – jak można zauważyć – w licznych opracowaniach z zakresu cywilnego prawa procesowego, w tym także posiadających charakter komentarzy, problematyka ochrony danych osobowych była ujmowana w sposób marginalny. Mając świadomość ogromnego obszaru, jaki zajmuje cywilne prawo procesowe, a także zawłości i braku jednolitości wykładni jego instytucji oraz problemów ujawniających się *in casu* w okolicznościach faktycznych konkretnych, rozpoznawanych przez sądy spraw, pozostaje mieć nadzieję, że oddawana do rąk czytelników monografia zwróci uwagę na te czynności procesowe sądu i stron postępowania, które oddziałują na sferę danych osobowych, podnosząc albo niwelując ryzyko ich naruszenia.

Autorka

Bydgoszcz, 6 stycznia 2021 r.

[Przejdź do księgarni →](#)



ksiegarnia.beck.pl